

HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deelgemeenten

Nieuwjaarswens 2020

*Jij, uniek mensenkind
kennende je niet te stillen honger
naar verbondenheid geborgenheid
zoek ook in 2020
het rechte regelgevende pad
de weg naar je zieleldroom.
Irrationeel behoedzaam naïef
beseffend het vlees is zwak
en blijvend de levenspijn
zullen we de angst voorbij
weerbarstig bruggen bouwen
naar wat hoopvol verborgen ligt
blijven geloven in het wonder
dat kwaadwilligheid verdwijnen kan
vreugde vrede verschijnen kan
tranen van verdrietige onmacht drogen zullen.
Behouden het magisch harmonisch denken
brengen het heil en genezing van wonden
samen de weg met al wie je dierbaar is.*

Nera Redant

www.dichterbijnera.vlaanderen

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert,
Heldergem, Kerksken, Terjoden

Heemkundige Kring Haaltert

3-maandelijks ledenblad
39e jaargang 2019 - nr. 4

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
0472 809 912
info@hkhaaltert.be

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck

Haaltert:

Wim Allaer
Toon Bockstaele
Jan Paul De Graeve
Rik De Schepper
Raf Hendrickx
John Scheerlinck
Marc Stalpaert
Christophe Provost
Staf Versavel

Heldergem:

William Minnaert
Tony De Rijck - taalcorrector

Kerksken:

Joris De Kegel

Documentatiecentrum:

Warandegedebouw
Sint-Gorikssplein 17 A - 9450 Haaltert
Elke donderdag van de maand,
van 10 tot 12 uur, uitgezonderd
juli en augustus en feestdagen
en op afspraak (0472 809 912)

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Lidmaatschap: € 15

Steunend lid: € 20 - Erelid: € 25

Rek.nr. BE40 4395 0830 6163

Heemkundige Kring Haaltert

E-mail: heemkundigekringhaaltert@gmail.com

Website: www.hkhaaltert.be

 Heemkundige Kring Haaltert

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten. Teksten
mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Met de steun van de provincie Oost-Vlaanderen
en van de gemeente Haaltert.

Redactioneel

Beste sympathisant

Het laatste nummer van de 39e jaargang valt in je brievenbus. Volgend jaar staat 40 op de teller! Wie had het gedacht bij de start in 1980? Ongeveer 4000 blz. vol wetenswaardigheden over onze dorpen hebben wij gepubliceerd. Niet alles kan uw interesse wegdragen, maar wij hopen toch dat er regelmatig onderwerpen waren die u geboeid hebben. Items die op één of andere wijze bijgedragen hebben om een beter inzicht te verwerven over de levenswijze van onze voorouders, decennia geleden.

Hopelijk waren er ook teksten en opnamen bij die de gevoelige nostalgische snaar geraakt hebben, om u even te laten mijmeren over de (goede) tijd van toen! Mogen wij u opnieuw het lidmaatschap aanbieden voor deze (jubel) jaargang ondanks een lichte verhoging van de bijdrage? Het lidmaatschap bedraagt voortaan € 15. Wij zijn uiteraard zeer dankbaar voor de supplementaire bijdrage van de steunende leden (€ 20) en ereleden (€ 25).

Wat hebben wij in petto voor 2020?

Het tijdschrift krijgt een nieuwe look. In de nummers 1-2- en 3 schenken wij nog meer aandacht aan de 75e verjaardag van de 'Bevrijding'. Wij willen zoveel mogelijk plaatselijke situaties belichten. Om dit mogelijk te maken vragen wij ook uw hulp. Bezorg ons documenten en foto's die bruikbaar zijn om een interessante gebeurtenis te belichten. Wil je zelf een situatie neerpennen, geen nood, wij kijken er naar uit!

Wij voorzien twee nieuwe publicaties: 'Atom '40-'45' van Luc Pots en 'Houd de baan vrij, de renners zijn in aantocht' het verhaal van de wielersport in Kerksken van Marcel Baetens.

De tentoonstelling '75 jaar Bevrijding' wordt nog geplaatst in Denderhoutem (mei) en in Kerksken (september).

Het decembernummer van 2020 is een verrassing

en dit naar aanleiding van onze 40e verjaardag!

Zover zijn wij nog niet, eerst komen de eindejaarsfeesten op ons af en bij die gelegenheid bieden wij aan al onze leden en sympathisanten onze beste wensen aan voor een mooi en

probleemloos 2020.

De voorzitter en medewerkers

4/2019 • 3 •

Wilfried Chiau, atleet en bezieler van het Vondelhof

Wilfried werd geboren in Nederhasselt op 17 september 1936 en groeide op samen met twee broers en een zus. Vader en moeder baatten een boerderijtje uit. Veel luxe werd er niet ervaren. De naoorlogse periode zorgde er voor dat mensen 'rap content' waren. Op elfjarige leeftijd verhuisde hij met het gezin naar Haaltert.

Vader, Remi Chiau, gehuwd met Maria Callebaut, was een uitstekend tubaspeler bij 't Muziek van Atom ⁽¹⁾ en werkte zich in de kijker als beste pikker van graan in 't rond ⁽²⁾. De grootvader van Wilfried Jean-Baptist Callebaut, was seizoenarbeider in het dorpje Forfry op een 40 tal km van Parijs, (dept. Seine-et-Marne), een Franschman dus. Hij was hoofdzakelijk begaan met het oogsten en dorsen van graangewassen. Hij stierf op 28 jarige leeftijd aan een longziekte en werd in Forfry begraven.

Hector Magerman liet via een telegram aan zijn zus, de echtgenote van Jean-Baptist, weten dat haar man dood was. Later bracht Wilfried het gietijzeren kruis van het graf mee naar België en plaatste het in het Vondelhof als ode aan de overledene.

Wilfried beleefde een gelukkige en onbezorgde jeugd. Bij zijn oudste indrukken ziet hij zich 's winters zitten met zijn klasgenootjes rond de buiskachel in de kleuterschool. Na school konden de jongens en meisjes ravotten en zich uitleven in de natuur. "Op klompen gingen wij naar school", gooit hij er uit, "we maakten ons eigen speelgoed, een mik, een fietswiel geleid met een stok, ijzers op de klompen om te schaatsen". Tijdens de oorlog leerde hij de waarde kennen van wat de natuur te bieden had. Al spelend verzamelde hij dode takjes hout tot een bussel en nam het gesprokkelde mee naar huis. Moeder en vader konden er de kachel mee aansteken. Paardenmest- of koeienvlaaien die voor de deur waren achtergelaten werden gretig opgeschept en naar den hof of lochting gebracht. Deze bevatte hoofdzakelijk aardappelen en groenten. Eieren werden bewaard in tobbes: een laag zout, een laag eieren, een laag zout, een laag eieren, dit tot boven toe. Verder kweekte vader een varken, een schaap, kippen en konijnen voor eigen gebruik. Pap, hutsepot en aardappelen waren dagelijkse kost.

Door het Klein College van Aalst werden in 1954 twee leerlingen geselecteerd om deel te nemen aan het atletiekkampioenschap van België. Om bepaalde redenen werd een ervan teruggefloten en Wilfried kon zijn plaats innemen. Hij was achttien en won de wedstrijd! Zonder training. Het Vrij Onderwijs stuurde hem voor twee weken naar Spanje om er de drie km op piste te lopen. Hij werd zesde. De trotse loper poseerde samen met de laureaten van andere disciplines en Generaal Franco voor de foto. De drang om te winnen, om de beste te zijn spoorde hem aan om meer te trainen, nog meer en nog meer én met interval, lopen, even gas terugnemen, gaan spurten, hardlopen enzovoorts. Op jonge leeftijd nam Wilfried deel aan tal van wedstrijden, maar zonder behoorlijk resultaat. Oorzaak: overtraining! Zonder coach, trainer of verzorger trainde de jonge man zodanig dat hij bij de wedstrijd oververmoeid aan de start kwam. Dat was frustrerend. Ontmoedigd hing Wilfried zijn loopschoenen aan de haak. Gedurende vijftien jaar zou hij niet meer sporten.

Wilfried ging na zijn humaniora aan de slag in het kantoor van de BBL in Denderhoutem. In 1965 kocht hij het huis waar hij nu nog woont.

Renovaties drongen zich op en peuterden aan zijn vrije tijd en de tijd om te lopen. In 1975 kocht Wilfried de eerste dertig are grond aan, die later zouden uitgroeien tot het huidige Vondelhof, een groene zone waar hij naar hartenlust zou kunnen trainen.

Het zittend werken bij de bank en het lopen waren twee componenten die Wilfrieds leven opnieuw zouden gaan beheersen. Hij vond de fysieke rust bij de bank na de inspanningen van het lopen. Hij ging er prat op dat de broer van zijn grootmoeder 105 was geworden, Hector Petrus Magerman (1888-1994). Met een knipoog legde hij de link naar zichzelf...

Wilfried zou het Himalaya gebergte in Nepal gaan bedwingen in 1981. De sportman begon opnieuw te trainen en te lopen om de nodige conditie op te bouwen voor het grote gebeuren. Omstandigheden beslisten er anders over: het lopen ging zo goed dat de dwang en de goesting om meer te trainen terug kwam. De resultaten bleven niet uit en de ene overwinning volgde op de andere, zodat de ultieme Himalayadroom plaats moest maken voor de overwinningsdrang in de koersen.

ATLETIEK

Uitslagenlijst Wilfried Chiau bij de categorie Veteranen

Categorie C Veteranen 50 tot 54 jaar: 1986- 1989

- 1986: 1ste wereldkampioenschap 10km in Canada
- 1986: Beste wereldjaarprestatie 1986 op 10km (België)
- 1986: 4^e wereldranglijst 10000m, 11 sec boven wereldrecord
- 1986: Belgisch record
- 1987: 2^e wereldkampioenschap 10km in Israel
- 1988: 1ste wereldkampioenschap 10km in Korea
2^e wereldkampioenschap marathon in Korea
1ste Europees kampioenschap 25km in België
- 1989: 2^e Europees kampioenschap 10km in België
4^e wereldkampioenschap 10km in Amerika

Categorie B Veteranen 45 tot 49 jaar: 1986

- Winnaar crosscup (België)
- 4^e Europese kampioenschap 10km op de weg in Spanje
- 4^e Europese kampioenschap 5km in Zweden
- 3^e Europese kampioenschap 10km in Zweden
- Beste Belgische jaarprestatie 5000 en 10000m

Bij een bezoek aan de stad Aalst door de toenmalige prins Filip in 1988 werden de omliggende gemeenten gevraagd een verdienstelijk persoon af te vaardigen. Wilfried was er bij!

Twee regels nam onze veteraan in acht: platte rust vóór de koers en elke dag 20 km lopen, ook als hij andere landen als toerist bezoekt. Gedurende zijn actieve periode als veteraan nuttigde de atleet dagelijks een warm papje met melk, gemalen tarwe, haveremout en rozijnen. Via de reizen profiteerde hij er van om nog andere landen te bezoeken. Zo vloog onze held van Korea naar Japan. In zijn rugzak droeg hij zelfgekweekte hazelnoten mee, een bron van energie voor sporters. Aan de grenscontrole in de luchthaven van Tokio controleerde men de inhoud van zijn rugzak. Men nam de verpakking met hazelnoten eruit en een douanier liep er mee naar zijn kantoortje. Gestoord door deze actie zette onze man de douanier achterna. Door de door houtwormpjes veroorzaakte piepkleine gaatjes in de hazelnoot kwam er licht poeder te voorschijn. "Drugs", dacht de controleur... Na de nodige palavers kreeg Wilfried zijn pak noten terug. "Ik heb nooit geweten van drugs, noch bij mij noch bij de tegenstanders" proclameerde hij met enige trots. "Competitie is in het algemeen niet goed voor de gezondheid" voegde hij er aan toe, "tenzij een geregeld leven, eten, drinken en slapen gerespecteerd en nageleefd worden"

Zo kan onze dorpsgenoot nog ontelbare anekdotes vertellen over zijn vele reizen. Zoals toen hij als

veteraan (spierontsteking wegens overtraining) vertrok naar Australië en met lede ogen zag dat hij beter was dan de tegenstanders, maar zich niet kon verdedigen wegens de kwetsuur!

Bij al die reizen kwamen geen onkostenvergoedingen te pas, geen begeleiding, geen prijzen in geld of natura. De enige beloningen waren bekers en medailles. De gewezen looper pocht niet met zijn vele trofeeën. Twee bekers hebben een symbolische waarde. Zij prijken dan ook op de schoorsteenmantel. De gouden medaille in Korea, die hij behaalde in het wereldkampioenschap op de 10 km in 1988, blijft wel zijn grootste sportieve trots ooit.

Een ongeluk met een kettingzaag veroorzaakte een kwetsuur aan de knie en maakte een einde aan zijn loopcarrière. Hardnekkig bleef hij toch trainen en behaalde nog behoorlijke tijden, maar besefte al gauw dat hij roofofbouw op zijn lichaam pleegde.

Het Vondelhof⁽³⁾

We schrijven 2015 een jubeljaar voor het Vondelhof: het 40 jarig bestaan! Zoals eerder aangegeven kocht Wilfried de eerste 30 aren aan in 1975. Beetje bij beetje breidde hij zijn domein uit.

Onze HK- collega Luc Pots spitte het uit...

Volgens het Landboek van Denderhoutem anno 1699 (kopij van het Landboek 1650) ligt het huidige Vondelhof in de wijk Ten Dael en dit waar Damelinckxvelt [Hameau Dael] ("Tiendenvrij"), Merrevelt en Vondelvelt ["Tem Rijk"] samenkomen.

Op de grens tussen de oorspronkelijke wijknaam waar het huidige Vondelhof ligt is dus niet Vondelen maar Ten Dael en staat als dusdanig vermeld op de Villaretkaart uit 1745. De echte Vondelen begon pas aan de herberg "de Roscam" dwz. de bocht richting Groebbemolen en Anderenbroek.

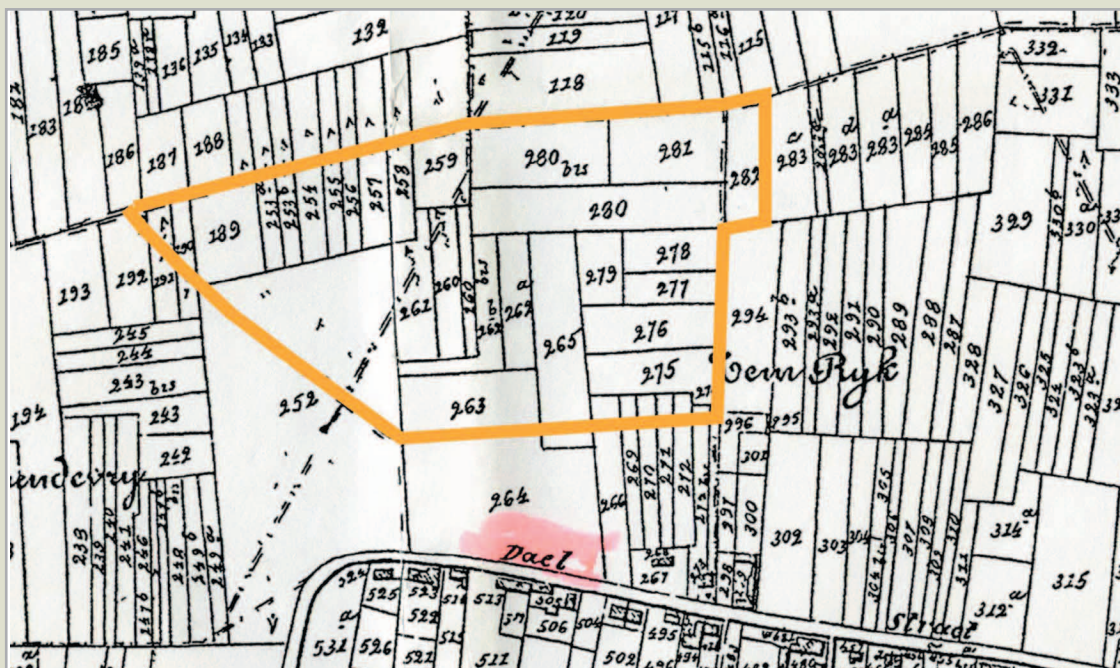
Het Vondelhof... Groen werd zijn tweede grote passie. Gedurende twintig jaar kocht hij percelen bij en bereikte een kleine vier hectare. Van bij de start was er het tennisveld en een piste van vijfhonderd meter. Later kwam er een joggingparcours van 1000 m. Drie clubs zijn er momenteel gevestigd: Vita, de Roadjoggers en Vondelhof. Ook Start to run, een initiatief om minder sportievelingen aan te zetten tot lopen. Doel: na tien weken vijf km lopen.

Aanvankelijk was het de bedoeling om een parcours aan te leggen voor eigen training. Het ongeval met als gevolg een letsel aan de knie maakte een einde aan zijn loopcarrière en het Vondelhof werd deels een wandeltuin. Meer dan duizend verschillende planten sieren het domein. Ontelbare sparren, loofbomen en wel vijfendertig bamboesoorten maken het domein speciaal. Romantische hoekjes, vijvers,

een gezellig chalet en veel meer maken de droom van onze sportman tot werkelijkheid. Een droom waarvan vele dorpsgenoten het bestaan niet eens kennen, een droom waarvan anderen kunnen meegenieten, een droom om te blijven koesteren. De Cultuurraad werkte al drie maal samen door kunstwerken te plaatsen in het Vondelhof ter gelegenheid van de tweejaarlijkse kunstenroute. Wilfried is tevens lid van de Heemkundige Kring Haaltert.

Onze man is nu 83 jaar en maakte een overeenkomst met zoon Koen.

In februari 2019 werd het Vondelhof aangekocht door de gemeente Haaltert, met als bestemming recreatief domein zoals voordien. Het domein bestaat eigenlijk uit 18 verschillende percelen (plus een chalet).

Op de aankoopsakte staan enkele merkwaardige toponiemen, waarvan de herkomst niet altijd even duidelijk is, o.a. Tiendenvrij en Temrijk (4).

“Tiendenvrij” zal betekenen dat op de bewuste goederen geen tiendenbelasting hoeft te worden betaald. Maar de varianten die de heer De Schepper opsomt, zijn me helemaal vreemd. Temrijk, Tienderij, Tienrijk, Thienderij en zelfs Timmerijk zouden verbasteringen kunnen zijn van de uitdrukking Tiendenvrij, of spellingen berustend op een verkeerde lezing van een ouder document. Het toponiem Hemelrijk komt herhaaldelijk voor. Volgens Gysseling is dat een volksetymologische aanpassing van hemmerik. Dat laatste is een personificerende afleiding met het achtervoegsel -rik (zoals in dommerik en ambtanterik) van het woord hemme, dat zelf een variant is van ham(me) 'land in de bocht van een waterloop'. Dat zulk land vaak drassig was en van weinig waarde, zou de naamgeving verklaren. Ik ben geneigd deze verklaring een grote mate van geloofwaardigheid toe te kennen als de naam betrekking heeft op landerijen buiten de woonkernen. Maar een Hemelrijk toponiem in bewoond gebied (steden, dorpskernen en gehuchten) lijkt me toch eerder te verwijzen naar een voormalige herberg. Tot op vandaag zijn er cafés te vinden die zo heten. Op het internet zie ik er meteen eentje in Hasselt, in

Geraardsbergen en in Esen (bij Diksmuide). Waarom men zijn herberg zo noemde, behoeft geen verdere verduidelijking, neem ik aan! ⁽⁴⁾

Rik De Schepper

- 1- L. Meganck, 'De mannen van het houten geloof', blz. 35 en blz. 246
- 2- idem, 't Muziek van Atom', blz. 126
- 3- J. De Brouwer, 'Toponymie van Haaltert', LVA, 1955: Vondelen: Vondel, vlonder, is een houten plank, brug over een gracht. Veel voorkomend toponiem o.a. Denderhoutem, Ophasselt, 't Vondele te Aalst en Vondele te Hofstade.
- 4- Met dank aan Liesbeth Triest, Prof. Magda De Vos, UG.

Oorlogssituatie Heldergem – 1940

Op vraag van de Gouverneur i.v.m. de opvang van geëvacueerden, bevestigde burgemeester Frederik Raes op 31 augustus 1939 dat er maximum een 10-tal bedden ter beschikking waren. Voor een 100-tal was er slaapmogelijkheid in de scholen en danszalen (!), waar tien matrassen en twintig slaaplakens beschikbaar konden gesteld worden. Stro was er in grote hoeveelheden.

Wat de voeding betrof, door de 120 landbouwers werden er 4,34 ha vroege aardappelen en 20,88 ha late aardappelen geplant.

In het register werd ook vermeld (24 juni 1940) dat de Schepenen, de gemeentesecretaris, de gewestelijke ontvanger en de veldwachter sinds mei hun bediening hadden waargenomen. Burgemeester Raes was vertrokken naar Menen bij zijn familie en hij keerde terug op 24 juni om zijn functie te heremenen.

De beambte voegde er nog aan toe *'dat alle leden van het gemeentebestuur zich tijdens de verlopen dagen deftig hebben gedragen'*.

De Boerenwacht werd ingesteld om de bevolking bij te staan in de moeilijke oorlogsperiode en Aimé Van Cauter, landbouwer in Oom, werd aangesteld als overste.

Op 21 mei 1941 kwam er een telegram met de melding van eventuele landing van Engelse vliegtuigen en dit bericht werd onmiddellijk bekend gemaakt door 'het rondbellen van de veldwachter'.

Er werd verder niets genoteerd over onregelmatigheden gedurende de bezetting.

*Uit het archief
van Roger De Troyer.*

ATOM
Denderhoutem '40-'45
in Wit, Grijs en Zwart

Luc Pots - zelf "babyboomer"
en medewerker van de HK Haaltert -
beschrijft in "ATOM '40-'45 -
Denderhoutem, Tussen Wit, Zwart en Grijs"
op een constructieve en serene wijze deze
dramatische periode zoals hij zelf verwoordt
**'Met de wijsheid van nu,
met de bril van toen'.**

Verschijnt 8 mei 2020

WO II – Droeve herinneringen blijven in Kerksken

Auteur Dirk Musschoot vertelt in zijn laatste boek 'Sweethearts' het verhaal van Liesje De Schrijver, die haar hart verloor aan één van de bevrijders van Kerksken, Hugh Dillon.

Eén van die verhalen bracht de auteur terug naar Kerksken, waar hij twintig jaar geleden een eerste keer was beland om verhalen over de Titanic-opvarenden te sprokkelen. De contacten met de Heemkundige Kring waren legio. Onze medewerker Joris zette hem op het spoor van een Kerkskens

Rita's vader, Hugh Dillon, was een infanterist die, toen hij op 16 augustus 1946 afzwaaide, er een indrukwekkende staat van dienst had opzitten. Zijn laatste militaire opdracht was Kerksken 'bevrijden' en daar had hij Liesje De Schrijver leren kennen.

Vier maanden na zijn afzwaaien en tweeënhalf jaar na hun eerste ontmoeting trouwden ze, op nieuwjaarsdag (!) 1947 in het gemeentehuis van Kerksken. Een dag later volgde de plechtigheid in de Sint-Martinuskerk.

1947 5335

MAANDEN	EIGENNAMEN DER GETROUWDEN	Akten van Huwelijken en Echtscheidingen.
1 Januari	1 Smith Dillon & De Schrijver	Het jaar negentien honderd zeven en veertig, de eerste januari, te zeven uur 's avonds, 1900 ons, Welkeken Jan, burgemeester, ambtenaar van de burgerlijke stand van Kerksken in Oost-Vlaanderen zijn verschenen: Hugh Connor Smith Dillon, geboren te Glasgow, Board Mourkhik, (Schotland) den vijftien twintigste August, negentien honderd achtien, bijkens den naam ons 1900 geligden geboorte-acht, meenderjarige zoon van Michael Dillon, en van zijn echtgenote Margaret Dillon, Mrs. Smith, wonende 58, Madin street, Mourkhik, hier tegenwoordig en toestemmend in het huwelijk ten eerste; en De Schrijver Elise Jeanne Josephine, zonder beroep, geboren te Kerksken, den achtiensten oktober, negentien honderd vijf en twintig, bijkens den door ons voorgeschieden geboorte-acht, meenderjarige dochter van Abraham, huwelyk verker, oud drie en vijftig jaar, geboren te Denderhoutem, en van Rosclaud Mathilde Hydelle, huis-houdster, oud vier en veertig jaar, geboren te Kerksken, alle drie, wonende te Kerksken, Driehoek, 161, hier tegenwoordig en toestemmend in het huwelijk ten andere tijde.

meisje dat na de oorlog met een Schot was getrouwd en hij bezorgde hem verder een schat aan informatie. De auteur raakte steeds meer overtuigd van de waarde van dat verhaal en vertrok naar Wellesbourne in het Engelse graafschap Warwickshire, om daar de zoon en de dochter van het Kerkskens-Schotse koppel te ontmoeten.

De ontmoeting met Rita en haar broer verliep gemoedelijk. Met hun heerlijk Schots accent vertelden zij uren over hun wedervaren, vaak emotioneel.

Beide families hadden bedenkingen bij dat huwelijk. Schotland en België lagen zo ver weg, ze vreesden aan beide kanten van de Noordzee dat ze een kind zouden verliezen. Om zijn goodwill te tonen en te bewijzen dat hij zijn mannetje kon staan, besliste Hugh in België te komen wonen en er werk te zoeken. Hij ging aan de slag in de spinnerij Fabelta te Aalst. Bij de familie De Schrijver waren ze gerustgesteld, dat Lies ooit naar Schotland zou vertrekken werd steeds onwaarschijnlijker.

Het koppel woonde in bij de ouders op de Driehoek. Op 9 oktober 1947 kwam een

eerste kindje, Michael, dat helaas overleed op 11 oktober. De dood van hun eerstgeborene trof hen tot in het diepste van hun wezen.

Ze hadden behoefte aan verse lucht en het idee rijpte om naar Schotland te verhuizen. Op 16 januari 1948 lieten ze zich uitschrijven uit de bevolkingsregisters van Kerksken. In de Driehoek heerste die dag een begrafenisstemming.

Ze trokken in bij Hughs ouders in Main Street in Muirkerk.

Op 3 april 1949 werd een zoontje Michael geboren, gevolgd door Rita.

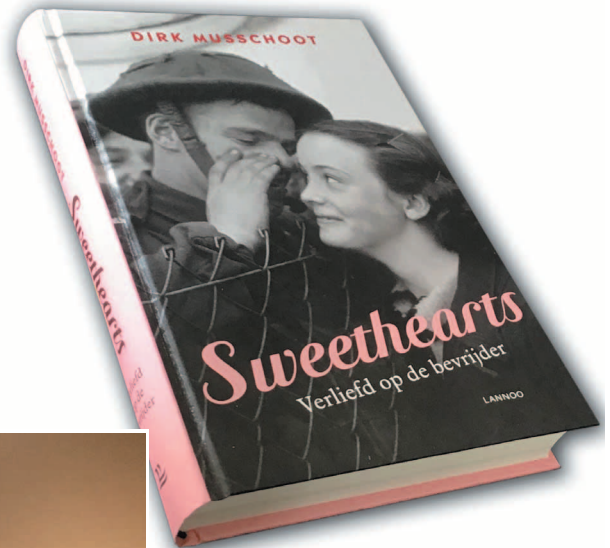
De jaarlijkse trips naar België waren spannend. Na de lange reis naar Dover volgde dat ellendig stuk tot Oostende. Ellendig, want die boottocht maakte vooral Liesje elke keer zeeziek. De contacten met de neefjes en nichtjes en met de kinderen in de straat maakten alles weer goed. De vakantiemaanden vlogen voorbij.

Elk jaar zag Rita ook bij haar moeder wat een bezoek aan Kerksken teweeg bracht.

Terug in Schotland werd er nooit één woord over gesproken, maar je merkte dat moeder in Kerksken gelukkiger was dan in Muirkerk.

‘Muirkerk is nooit haar thuis geweest. Thuis, dat was Kerksken’ besloot Rita.

Het volledige verhaal kan je lezen in het boek ‘Sweethearts’ dat nog steeds verkrijgbaar is in de boekhandel. Het kan ook besteld worden via de Heemkundige Kring. (€ 25).

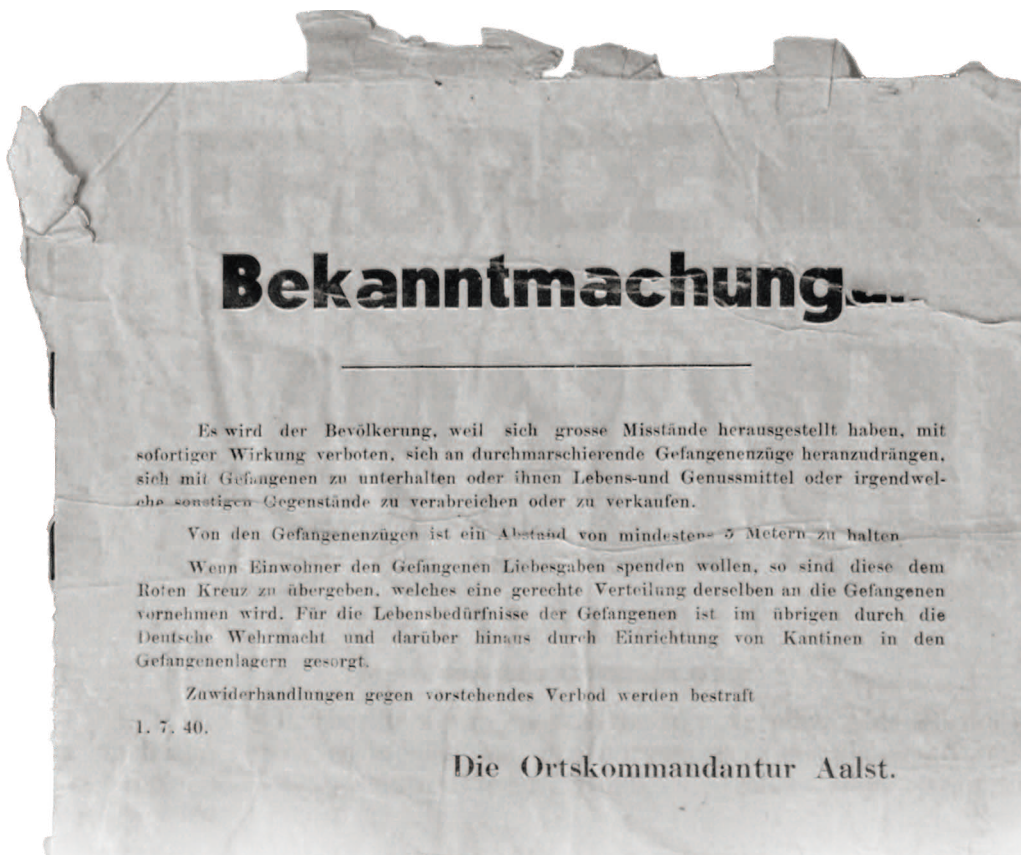
Dirk Musschoot interviewt Rita tijdens de voorstelling van zijn boek in Kerksken. Op de achtergrond de huwelijksfoto van haar ouders.

Mijn jeugd was oorlog

Op 10 mei 1940 vielen de Duitsers België binnen. Het was oorlog! Ik werd dezelfde dag met de wagen afgehaald van mijn school 'Institute Saint Nicolas' in Anderlecht, waar ik les volgde om 'mijn Frans te leren'.

De dertiende mei vielen de eerste brandbommen in Haaltert, o.m. in het tuintje achter de jongensschool, twee in onze eigen tuin, één op de Houtmarkt, waarbij de graanschuur van onze gemeentesecretaris Scheerlinck volledig uitbrandde en nog één op de binnenkoer van Cyriel De Loose in de Diepeweg. Cyriel was vertrokken naar het front en zou enkele dagen later sneuvelen. Ook in Mussenzele, op de Zeebergbrug in Aalst en in Voorde vielen vele bommen.

Het Belgisch leger kreeg hulp van het Britse expeditieleger, maar na 18 dagen staakte België de strijd. Duizenden soldaten van de verslagen legers kwamen vanuit Wallonië naar Aalst in de Pupillen, begeleid door Duitse soldaten. De inwoners langs de Steenweg legden eten op de vensterdrempels. Het was immers verboden in contact te komen met de gevangenen. De soldaten waren er vlug bij om het mee te nemen. Dat gebeurde dagelijks.

Na enkele weken nam de bezetter het burgerlijk bestuur van België in handen en werden 'oorlogsbuurgemeesters' aangesteld. In Haaltert werd het spoorwegbediende Theo Vandriessche. Hij was van Oudenaarde en werkte in het station van Haaltert. Er was een tekort aan voedsel en de rantsoenering met aankoopbons werd ingevoerd.

De boeren moesten graan en aardappelen inleveren. De telling van de dieren werd in voege gebracht, vooral varkens en koeien en ook paarden.

Na de aardappeloogst gingen we op de velden naar overgebleven aardappelen zoeken (knollen) en ook naar graankorrels die bleven liggen nadat het graan was weggehaald van het veld (oogsten). Daar werd dan brood van gebakken, nadat men het eerst in het geheim naar de maalderij had gebracht om het te malen.

Wij hadden twee melkkoeien, Mol en Bertha, van wiers melk wij boter konden maken.

De stedelingen hadden die gelegenheid niet en kwamen dan ook naar den boerenbuiten om wat voedsel te bemachtigen.

Elke vierkante meter werd gebruikt om groenten te planten. De weiden werden omgeploegd om graan en aardappelen te kweken. Er werd aan sluikslachting gedaan en ook smokkelen was aan de orde, meestal met voedingswaren.

Dagdagelijks waren controleurs op de baan voor aanhoudingen en strenge controles. Dat waren de zogenaamde collaborateurs, “de zwarten”. Stilaan kwam er een evenwicht tussen de bevolking, er waren “de zwarten” en de verzetsmensen, “de witten”.

Wat de beenhouwerij betrof kreeg elke beenhouwer een hoeveelheid vers vlees naargelang van zijn cliënteel. Eén dag in de week werd er vlees verkocht. De klanten stonden in rijen aan te schuiven aan onze winkel om hun deel te bemachtigen.

Alles werd gereguleerd en gecontroleerd.

Op bepaalde tijdstippen waren er razzia's door de Gestapo om jongeren op te pakken en naar Duitsland te sturen om te werken in de oorlogsfabrieken. Velen ouder dan 15 jaar, werden door de Belgische Staat verplicht naar Frankrijk uit te wijken, om de opeising te vermijden. Mijn neef Roger Roelandt verbleef in Saint Hippolite du Fort in het Zuiden van Frankrijk.

In onze tuin werd een grote kuil gegraven die diende als schuilkelder. Alles wat waardevol was, zoals koper en goud, werd in dozen verpakt en onder de grond gestopt.

Er was in Haaltert ook een geheime dienst actief: die bracht de neergeschoten Britse en Amerikaanse piloten langs Frankrijk en Spanje terug naar

Engeland. Deze operatie werd geleid door de heer Notenboom. Zijn geheime woonplaats was op de Hoogstraat bij 'Iffra Maaria', waar nu politierechter Peter D'hondt woont.

Aan de grote weide in 't Mussenzele vielen ook bommen van een Brits vliegtuig dat getroffen werd door het afweergeschut. Het vliegtuig liet zijn bommen vallen en maakte een noodlanding in Aaigem.

Aan de weide in Mussenzele vond ik het dode lichaam van een persoon die daar was neergeschoten, een zekere De Vos uit Aalst. Remy, de grafmaker, bracht hem met een kruiwagen naar het dodenhuisje op het kerkhof.

Bomen werden afgezaagd voor brandhout, allemaal in het geheim. Langs de spoorweg gingen de mensen kolen rapen die door de treinbestuurders werden weggegooid. Met wat hout en “slam” (stof van kolen) konden wij ons nauwelijks verwarmen. Ons wekelijks bad was in een grote kuip voor de warme stoof.

's Avonds moesten op bevel van de Duitsers de vensters afgesloten worden zodat er geen licht kon doorschijnen.

Op bepaalde tijdstippen werd er vis geleverd bij Staaf “De Kamaan”. Die werd met een camion gebracht en vóór de winkel op straat gekiept. De mensen stonden aan te schuiven in lange rijen met een emmer om wat vis te kunnen kopen. Het Vredacabaret maakte er een liedje van:

*“Zeg Marie, 't er is vis, 't er is vis
't er es vis bij Staaf de Kamaan,
Dertien kilo ver ne frang,
Ver den opleg en de braadpan,
't Wordt een feestje van belang.”*

Dat er ook sabotagedaden werden verricht in Haaltert blijkt uit een (laconiek) bericht: Het Koeburgske werd gesaboteerd om de doorgang van de tanks te verhinderen!

In 1943 begonnen de Duitsers vliegende bommen te lanceren naar België. Ook in Erpe-Mere was veel schade maar zonder slachtoffers. Van toen af sliepen wij elke nacht in onze kelder, op goede matrassen. Onder de trapkelder verstopten wij ons voedsel.

De mijnwerkers kregen bons voor steenkool en sommigen verkochten die op de zwarte markt.

Mijn broer en ik zijn op een bepaalde dag met kar en paard naar de koolputten van La Louvière gereden om er steenkool te halen, drie dagen heen en weer. Bij onze thuiskomst werden ze aangeslagen en werd ons kolenkot verzegeld. Gelukkig, door 'onderhandelingen' kwam alles in orde en hadden wij opnieuw voor een lange periode warmte in huis.

Moe (mijn echtgenote, Elodie Deleenheer), die in de Molenstraat woonde, reed geregeld met graan naar de graanmolen om er brood te bakken. Dat was een gevaarlijke onderneming, onderweg kon men aangehouden worden en werd alles afgenomen.

Op een keer werden mijn broer en ik aangehouden voor sluikslachting, maar door bemiddeling van een belangrijke Haaltertse personaliteit weer vrijgelaten. Het vlees moest wel afgeleverd worden aan 'den openbare onderstand'.

Eindelijk, op 6 juni 1944, was er de landing in Normandië. Wij volgden het uur na uur.

De Duitsers werden teruggedreven en op 3 september 1944 werd Haaltert door de Britten bevrijd.

Er volgde een periode van repressie, de witten tegenover de zwarten. In Haaltert werden drie woningen in brand gestoken.

In 1945 werden de Hollandse vluchtelingen uit de streek van Venlo naar Haaltert geëvacueerd daar het in Venlo nog oorlog was. Bij de slag bij Arnhem vielen nog vele doden. De Britse soldaten die daar gevechten leverden, waren in Haaltert en omstreken gevestigd en zijn hier onder leiding van Generaal Montgomery vertrokken.

Bij ons "metj", "Nele Marieken", sliepen Engelse soldaten. Ook bij moe thuis in de Molenstraat verbleven er soldaten. Eén vroeg zelfs 'will you go tonight with me to the cinema', wat uiteraard op een neen stuitte van haar ouders!

Na de val van de atoombom op Japan gaven de AS-mogendheden zich over (augustus 1945). De krijgsgevangenen keerden terug naar huis. Ook de opgeëisten die in Duitsland te werk gesteld werden keerden terug naar huis.

Zittend: militair met Herman Boeykens en Karel Boeykens
Clement Boeykens met Magda Boeykens en Raymond Deleenheer
Staand: Maria Deleenheer, Josephine De Neve met Godelieve Deleenheer, Angèle Deleenheer, Albert Redant, Laura Deleenheer, Maria Van den Berghe, Elodie Deleenheer, militair met Monique Deleenheer.

De Duitse soldaten werden op hun beurt gevangen genomen en in kampen verdeeld, onder andere in het Limburgse Zwartberg, waar ik als soldaat milicien mijn militaire dienst deed en de Duitse gevangenen moest bewaken.

Na de oorlog werd het gewone leven weer hervat. Jaar na jaar verbeterde de toestand en de periode '60 tot '80 werd de meest voorspoedige van de 20e eeuw.

Omer Roelandt

Een aangename ontmoeting

De Haaltenaren met een respectabele leeftijd herinneren zich wellicht nog hun schooldirecteur René De Smet, een statige figuur, steeds met opstaande hemdsboord en das of strikje, een vriendelijke en toegewijde schoolbestuurder. Hij werd aangesteld in 1936. Het was een zeer gewaardeerde persoonlijkheid. Samen met zijn echtgenote heeft hij veel noodlijdende dorpsgenoten geholpen in het begin van de oorlog. Door zijn onverwachts overlijden in 1942, kwam er een vroegtijdig einde aan zijn loopbaan. Hij werd opgevolgd door Clement Boeykens, leerkracht in het Sint-Maarten-Instituut te Aalst ('t klein college). Het gezin verhuisde naar Zottegem, de thuishaven van Alice Demoy, zijn echtgenote. Er waren drie kinderen, Mimi, Willy en Antoine. Willy gaf ook nog een aantal jaren (1936-1942) les in Haaltert en Antoine werd leerkracht in het KTA te Zottegem en in de

Rijksbasisschool in Gavere, waar hij in 1965 directeur benoemd werd.

Met deze laatste, Antoine (° Haaltert 1926, woonachtig in Gavere), hebben wij nog steeds contact. Hij is een kranige meneer, een artistieke duizendpoot van 93 jaar jong. Hij beoefent nog de schilderkunst, is gepassioneerd door geschiedenis en heemkunde, auteur van talrijke toeristische en heemkundige werken over de streek van Gavere en Zottegem.

Bij het uitbreken van de oorlog was hij 14 jaar en hij kan nog vele herinneringen naar boven halen. Wij laten hem aan het woord:

'Bij de bezetting werden de schoollokalen ingenomen door de Duitsers en later door de geallieerden.'

Zittend: Martha Lauwereys, Pieter Pieterens, directeur René De Smet, Octaaf Van Vaerenbergh, Octaaf Baeyens.
Staand: Jan De Gheest, Clement Van de Weghe, Gilbert Redant, Gilbert Van Overwalle

Vooral na de 18-daagse veldtocht en de overgave van het Belgische leger zakten de colonnes van krijgsgevangenen af naar ons dorp, richting Aalst. Samen met ons ma en mijn zus Mimi (lid van het Rode Kruis) stonden wij klaar met fris water en soep, wat in dank aanvaard werd.

Ondertussen had onze buur Henry Van de Velde (Melemoukers Rie) veiligheidshalve een schuilplaats (abri) gebouwd in zijn tuin, waarin wij tijdens de bombardementen konden schuilen.

De Duitsers richtten in de school een hospitaal in, waar de zwaar gekwetsten de eerste zorg kregen en waar ook chirurgische ingrepen uitgevoerd werden. Op het dak van de schoolgebouwen werd een groot rood kruis geschilderd om beschietingen te verhinderen.

Ons gezin werd ook grondig geïnspecteerd door de schildwachten zodat wij herkenbaar waren en vrij mochten bewegen in de schoolgebouwen. Wat ik toen als jonge knaap te zien kreeg is met geen pen te beschrijven. Op mijn speurtochten door de lokalen en gangen zag ik tientallen zwaar gekwetsten, getroffen door kogels en splinterbommen, sommigen met afgeurde ledematen. Velen waren stervende en werden bestrooid met kalk. Anderen kreunden aanhoudend, wachtend op de dood.

Dag en nacht werden gekwetsten aangevoerd. Omdat de schoolingang te smal was voor de legerwagens werden de twee kolommen waar de poort aan bevestigd was gesloopt.

Bij onze mooiste slaapkamer, die opgeëist werd voor de bevelhebber was er dag en nacht bewaking van een schildwacht.

Dan gebeurde het onverwachte, in volle oorlogsperiode werd vader naar het Aalsters ziekenhuis overgebracht. Er werd een maagbloeding vastgesteld en ondanks de goede zorgen van zijn vriend dokter Govaert kon geen hulp meer baten. Wij werden genoodzaakt het schoolhuis te verlaten.”

Zijn gezellig appartement is een heus museum met talrijke werken van hem en van bevriende kunstenaars. Hij toont zijn eerste schilderij, een brandende woning in de Droeskouterstraat of omgeving na een granaatinval (brandbom) in Haaltert in 1940.

Vele jaren geleden verdween hij uit ons dorp, maar toch ontwaar je nog een vleugje nostalgie wanneer wij hem foto's tonen van onze vroegere jongensschool op de Hoogstraat. Daar heeft hij zijn korte broek versleten samen met andere Haaltertse kapoenen.

Willy De Loose

Oiljters klappen

Tabbort

Een “tabbort” bestaat nog amper en ook het woord voor dat lang nachtgewaad verdwijnt. Een “tabbort” roept het beeld op van een oude persoon op blote voeten met een meestal wit lang kleed uit stevige stof met een slaapmuts op het hoofd en een “keisepen” of een “king-kee” in de hand. Is zo’n herinnering pure nostalgie?

Bekken

Wie spreekt nog over “bekken”? Ja, de bek van een vogel kennen we en dat iedereen zingt zoals die gebekt is, dat weten we. Maar “bekken” als modieus kapsel kennen allicht veel kapers of kapsters niet meer. “A oo zen bekken goe gelèd om be de gebieren te goeën”

Lepsaas

“t Es lepsaas” heeft niets te maken met tomatensaus, misschien wel een beetje met lippen. Bij “lepsaas” kan de lip wat blijven hangen. Om helemaal in de culinaire sfeer te blijven kan je ook zeggen dat er een haar in de boter is. Lekker is het in geen geval. Met “lepsaas” ben je totaal ontevreden en dat laat je merken ook, je loopt rond als een donderwolk.

Skampavie

“Skampavie” is een heel ritmisch woord: lang-kort-lang. Het betekent “weg zijn”. “A es skampavie” wil zeggen dat hij er vanonder is, hij is verdwenen. Wor esjte? “A es skampavie”, a es ‘tland outj, de dieven tellen”. Zoiets kan natuurlijk vrij lang duren eer je die allemaal geteld krijgt. Al even mooi is het soortgelijke gezegde “a es ribbedebie”: kort-kort-kort-lang. Dat zijn drie uitdrukkingen bij elkaar en probeer nu maar eens uit te vissen vanwaar dat taalgebruik komt.

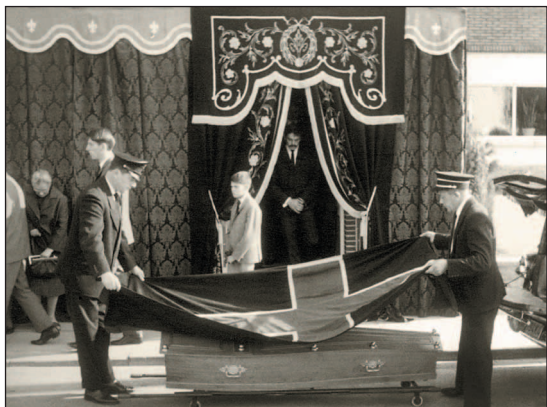
Opgesmeten

“Z’es ewa opgesmeten” wordt gezegd over een dame die lichtjes over haar toeren is. Het toerental is nogal hoog. Zo hoog als je gooien kunt? Opgesmeten wijst in elk geval op een hoogte. Moet iemand die opgesmeten is dan ook naar beneden komen? Dat zou wel eens een echte smak kunnen zijn. Het zal veiliger zijn alles even te laten bekoelen en de stoom niet aan te wakkeren want sommige potjes koken vlug over.

Oëkluuësteren

“Getj a iet lott’n oëkluuësteren” krijg je te horen als je bekocht bent. Het zag er zo mooi en aantrekkelijk uit maar het blijkt nu erg tegen te vallen. Je mag dat niet op het klooster steken want het kluuëster zit er voor niets tussen. Tenzij de paters of de zusters je een loer gedraaid hebben, maar dat geloof ik niet. Een handige of talige verkoper heeft je beet genomen. Hetzelfde woord heeft nog een andere betekenis. “Ze es oëgekluuësterd” wanneer haar kledij totaal versleten is of compleet uit de toon valt. Ook dat heeft allicht niets met een klooster te maken. Je kan dat zeggen van een “vouëlj zjannet” als het geen karnaval is of van iemand die heel erg smakeloos gekleed gaat. Er is in beide betekenissen niets positief te ontdekken.

Sterven en begraven in Denderhoutem

Het overlijden en de begrafenis van een geliefd iemand is door de eeuwen heen steeds een mijlpaal geweest in het leven van elke familie.

Het afscheid begon steevast met “de berechting” door de onderpastoor die te voet met een misdienaar, die een belletje deed rinkelen, naar het huis van de stervende trok.

Na het overlijden werden “de blaffeturen” gesloten of de rolluiken afgelaten en werd er een groot kruis geplaatst aan de gevel van het sterfhuys. De overledene werd eerst “afgelegd” zodat de thuis afscheid kon nemen.

Dan kwam de begrafenisondernemer en werd de gestorvene “gelichterd” en opgebaard in de rouwkapel, geplaatst in de mooiste kamer van het huis waar ook de begroeting gebeurde bij de begrafenis. De gestorven gelovigen werden aanvankelijk op een kerkhof rondom de kerk begraven. Wellicht waren de graven voor de voorgevel van de kerk al weg in 1834 toen de kerk vergroot werd in de lengte. Er werd grond ingenomen van het kerkhof voor die vergroting en pastoor Boel schreef in het Liber Memorialis dat het “kerkhof groot genoeg is gebleven vermits het maar alle tien à elf jaeren rond gegraeven is”. (In principe werden de overblijvende beender-resten na verloop van tijd overgebracht naar een knekelhuis maar hierover is er geen info voorhanden.) “Langs den Westen en Zuyd is het kerkhof afgesloten sedert de ver-grootinge van de kerke in 1834 met ene ijzere traile.” [duidelijk zichtbaar op de prentkaart hiernaast].

Eind 19e eeuw moest de gemeente dan instaan voor een nieuw kerkhof. De kerkhoven aangelegd rondom de bidplaatsen dienden om hygiënische redenen te verdwijnen en de nieuwe begraafplaatsen moesten voortaan buiten het centrum aangelegd worden en ommuurd zijn uit eerbied en om misbruiken te voorkomen. Vele locaties werden onderzocht door het gemeentebestuur o.l.v. Burgemeester Kamiel Schoupe. Een geschikte plaats werd uiteindelijk in 1897 gevonden op een mooi stuk land van 62a 80ca, eigendom van het Armbestuur van de gemeente en in pacht van Lercangée, tegenover het molenhuis van de windmolen in de huidige Molenstraat.

De gemeente vroeg toelating om een lening aan te gaan van 16.000 B.fr bij het Gemeentekrediet om het terrein aan te kopen (kostprijs 6.531,20 B.fr) en het perceel te ommuren (kostprijs 5.508,02 B.fr). Het nieuwe kerkhof werd op 04 oktober 1900 ingewijd door Mgr. A. Stillemans. De dag van de begrafenis kwam de doodkoets met aangestoken lantaarns naar het sterfhuys.

Achter de corbillard liep een buurjongen/-meisje met in zijn/haar handen het houten kruis dat op het graf zou worden geplaatst. Dan volgde de familie met burens en kennissen en kon de lijkstoet zich in beweging zetten richting kerk.

In de stoet vielen vooral de vrouwen op die bovenop een zwarte hoed ook nog een zwarte doorzichtige “voile” droegen tot op de schouders. De mannen droegen een zwart - eventueel een donker - kostuum met een zwart

bandje op de "revers" (kraagomslag) van hun jas. De prijs van de begrafenisdienst varieerde naargelang van het uur, het aantal priesters, de gezangen, kortom de tentoongestelde pracht en praal. Nadien werd de overledene naar het kerkhof gebracht waar de kist met twee touwen werd neergelaten in de put. De grafmaker stond met zijn spade naast het open graf en als laatste eerbetoon werd door de aanwezigen een weinig aarde op de kist geworpen. Nadien werden familie, vrienden en geburen op de rouwkoffietafel gevraagd.

Op bijgaande foto's zien we voorts hoe het begraven van dierbare overledenen evolueerde door de jaren heen: niet alleen het opbaren van de lijk-kist onder een zware zwartfluwelen mantel in de kruisbeuk (let op de nog prachtige muurschilderingen), maar ook het vervoer naar de laatste rustplaats. Op de foto hiernaast Leon Bael naast het paard en op de bok van de corbillard (met door elkaar gevlochten initialen LB) zoon Petrus, "Peeken".

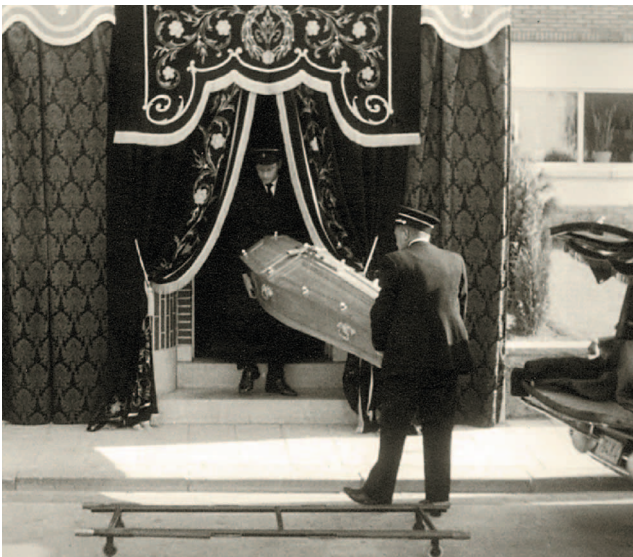

Voor de oorsprong van de generaties Bael - begrafenisondernemers moeten wij terug naar den Dries in Denderhoutem: Petrus Joannes Bael en echtgenote Leonie Van Damme, waren er landbouwers. Hun zoon Cyrillus (°Denderhoutem, 20 April 1899), huwde op 20 maart 1929 in Haaltert met Helena De Rijck, met wie hij een herberg uitbaatte op de Hoogstraat en dit in combinatie met een taxibedrijf en een begrafenisonderneming.

Samen met 'Neelens Oscar' als legendarische begeleider bracht hij de afgestorvenen met zijn voor die tijd luxueuze corbillard naar hun laatste rustplaats. In Haaltert was er dankzij de kantindustrie een gegoede burgerij die de kosten van een dergelijke begrafenis makkelijk kon dragen. Dit in tegenstelling tot het landelijke Denderhoutem waar men de overledenen met een lijkbaar te voet met twee paar sterke dragers naar de kerk droeg. Zijn jongere broer Leo(n) Ernest Petrus, (°8 mei 1913), huwde op 5 januari 1937 met Laura Celerina Van Landuyt. Hij handelde in kolen en baatte met zijn vrouw een wasserij uit in de oude brouwerij Schouppe aan de Zevenkapel in Denderhoutem. Naar het voorbeeld van zijn broer werd hij de eerste bekende begrafenisondernemer in Denderhoutem.

Toen hij met zijn gezin naar Canada vertrok werd de begrafenisonderneming overgenomen door Frans Bael, beter bekend als "den Boamis". Frans was één van de 2 zonen van Carolus-Ludovicus Bael, de broer van Petrus-Joannes Bael.

Frans "den Boamis" Bael, de vader van Luc, was een geboren verteller. Zo deed hij het verhaal hoe hij zelf "drager" was toen er in Atom geen "duëds-koesj" was: van in de Stichelen ging het langs een smal wegeltje tot het kapelletje op den bovensten Borrekent waar een eerste halte werd gehouden voor "ne vaderons" en de dragers werden gewisseld. De volgende halte was aan de kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën waar de pastoor de rouwstoet met de familie en de lijkbaar opwachtte en waar weer "ne vaderons" werd gebeden en het duo dragers werd gewisseld voor het laatste stuk door de Molenstraat naar de kerk. "Den Boamis" zou "Den Boamis" niet zijn geweest zonder een anekdote aan zijn verhaal te hebben gebreid: ze zijn één keer onder de weg moeten stoppen omdat de vinger van het lijk door "een gat van nen nap in

één van de zijplanken" stak. (Lokale schrijnwerkers kwamen de maat nemen van de overledene en maakten toen inderdaad nog zelf de lijkkasten).

Op bijgaande foto's zien we voorts hoe het begraven van dierbare overledenen evolueerde door de jaren heen: van het opbaren van de lijkstak onder een zware zwartfluwelen mantel in de kruisbeuk, en het vervoer naar de laatste rustplaats. Eerst was er de doodkoets van Leon Bael en in de jaren '60 de imposante Amerikaanse "corbillard" van Frans Bael, later was het zijn zoon Luc die de onderneming, samen met zijn echtgenote Katty Van der Haegen, verder uitbreidde met verschillende vestigingen. De totale dienstverlening werd aangepast aan de hedendaagse verwachtingen, met een funerarium en een aula waar afscheidsvieringen worden georganiseerd volgens de wensen van de familie.

Luc POTS

Onderhoud van de beken te KERKSKEN

Op 7 mei 1877 verscheen er een wet waarin het artikel 3 vermeldde, dat alle onbevaarbare en 'onvlotbare' waterlopen dienden nagekeken te worden op eventuele hindernissen die de vrijloop van het water zouden kunnen belemmeren, zoals struiken en bomen.

In Kerksken was er sprake van 3 waterlopen: de Holbeek, de Hoekbeek en de Plasschaertbeek.

De Holbeek ontspringt op het hoogste punt van het Stocktbroek. Ze loopt in de richting van de Molenbeek en vormt de hele loop langs de grens met Helderger, door de Langemeers en de bossen in Landlede. De beek loopt dan via de Couterie, de Boekentveldweg en de Holbeekstraat om uit te monden in de Molenbeek.

De Hoekbeek ontspringt in het Deeskensveld. Ze loopt langs de Beernhoutrede naar de Geraardsbergse steenweg en verder onder café 'Het Vat' naar de Wijngaardstraat. Hier loopt de beek naast de Hoekstraat. Ze vormt de grens met Landsheerenveld en Kerkskenbeemd. Via het Hutsbroek gaat het naar de Plasschaertbeek (ook Molenbeek en Eilandbeek genoemd).

De Plasschaertbeek, op de Poppkaart ook Molenbeek genoemd, dankt haar naam aan een vierkantshoeve in de Beekstraat. Ze werd reeds genoemd in de 17e eeuw ('in den Plasschaert', schepenboek 1603) en gaf ook de naam aan de waterloop. Waarschijnlijk is dit een familienaam, al vinden wij in de BS en de Staten van Goed uit de 17e eeuw geen Plasschaert terug.

Deze waterloop ontspringt op Terlicht ter hoogte van de Patrijssoepdreef. Ze kruist de Hofstraat en loopt naast de Bogaertweg door het Bergveld richting Plasschaertshoeve. Zo gaat het verder naar de Beekstraat en Wolvenstraat. Verder vormt zij de grens met Denderhoutem, langs Mussenzele en Eiland met het 'historische Koebrugskens' en vloeit richting Dender.

Het onderzoek (waarvan steeds een Proces Verbaal werd gemaakt) gebeurde door twee personen, de 'Bijzonder Agent van den Provinciaelen Technischen

Dienst' Oscar Vandenbussche, bijgestaan door Theophiel Welleman, veldwachter van de gemeente.

Het Proces Verbaal, opgesteld op 13 april 1886, bestond uit twee delen.

In het eerste deel werden alle bomen en struiken, die aan de beken groeiden, als gedoogd beschouwd. Hierbij werd steeds het desbetreffende perceel beschreven. Het perceelnummer is terug te vinden op de kadastrale kaarten. 'Gedoogd' wilde zeggen dat de bomen op minimum 0,75 m van de as van de waterloop moesten staan. Ook brugjes, zowel houten als stenen constructies, die voldoende breed waren om geen hindernis te vormen, werden aanvaard.

Waar de beek onder een weg verdween, sprak men van een waterleiding.

Als slot van het Proces vermeldde men alle obstakels die een hindernis waren voor de vrije loop: *De ondergetekenden verklaren daarenboven dat de volgende waterlopen hunne wettige breedte niet hebben langs de hieronder gemelde percelen en wegen'.*

Er volgde dan een opsomming van de betrokken percelen. De eigenaars van de aangeduide percelen werden hiervan verwittigd en moesten de niet toegestane toestand binnen een bepaalde termijn in orde brengen.

We zien dus dat reeds in die tijd sprake was van een deskundig waterbeleid.

Dank zij hen, hebben we nu geen natte voeten!

Marc Stalpaert

Bronnen: Prov. O-Vlaanderen, Atlas onbevaarbare waterlopen. Archief HK Haaltert, Poppkaarten. De Loose W. en De Kegel J., Kerksken een wereld in een dorp, HK 1999, blz. 26 e.v.

Documentatiecentrum

Documentatiecentrum: Open elke donderdag van 10-12 uur (uitgezonderd feestdagen en schoolvakanties).

Rechtzetting:

In het tijdschrift, nr. 4, jg. 2012 staat een bijdrage over 'Pressers, inzetters en stokers in Atomse veldovens'.

Een gedeelte van de tekst werd overgenomen uit een werk (verschenen in Open Monumentendag Vlaanderen, Koning Boudewijnstichting, 1997, thema Arbeid) van Paul De Niel (ex-conservator van het Ecomuseum en Archief van de Boomse baksteen), helaas zonder bronvermelding, waarvoor onze excuses.

Wij danken:

Clement Quateau, Haaltert: eretekens WO I
Omer Van Cromphaut, Haaltert: prentkaarten
Staf Versavel, Haaltert: vlag Vlaamse leeuw, 1920
Francine De Loose, Haaltert: spandoek tentoonstelling
Marcel Van den Steen, Haaltert: bidprentjes
Godelieve Volckaert, Kerksken: foto's en bidprentjes
Fam. Paul Ghijsels, Haaltert: documenten

Dank en felicitaties.

Onlangs werd door de technische dienst van de gemeente de kapel van de H. Antonius Abt (Achterstraat-Kattestraat) en omgeving opgesmukt met een laagje verf. De kapel, eigendom van de gemeente dateert van 1638 en werd herbouwd in neo-gotische stijl in 1878. Hopelijk wordt deze waardering van ons bouwkundig erfgoed voor zowel private als gemeentelijke eigendommen voortgezet.

Het technisch personeel van de gemeente die de klus klaarden: John Van den Berghe en Jens De Smet

DEN ROOMSCHEN KEYZER
CAREL DEN VI.

ZEGEN-PRAELENDĒ OVER HET LEGER VAN

ACHMET

DERDEN KEYZER VAN TURKYEN

DOOR DEN ONVERWINNELYKEN HELD

PRINS EUGENIUS
VAN SAVOYEN

OP OEDRACHTEN

Aen d'Edele Heeren van den Lande, ende Heerlykhede
VAN ROTSELAERE &c. &c.

MIDTSGAEDERS

Den zeer Eerweerden Heer Pastor en Onder-Pastor, den
Heer Bailliu, Greffier, Meyer, Borgemeester ende Sche-
penen der Parochien van HAELTERT ENDE KERCKEN,
met de Notable der zelve Parochien.

Zal Speel-wys vertoont worden door de jeverige Lief-hebbers der Parochie
van Haeltert Lande van Rotselaere in den Lande van Aelst op den 30.
31. Augusti i. 3. 6. 8. September. 1767.

Zin-spreuk:

EEN-DRACHT MAEKT KRACHT.

T'AEËLST, by JUDOCUS L. D'HERDT, Boek-Drukker ende Boek-Verkoopcr.

EERSTE DEEL.

En Turckchen Sultan, niet tegenstaende de ontraedinge van den
Musti, zegt den Oorlog aen tegen de Venetiaenen; waarom hy
den Admiraal belaft de Vloete veerdig te maeken tot den Zee-
stryd. Den Ambassadeur van Venetien verzoekt den Sultan om
vrede, 't welk hy weygert, en gebied syne Edelle de Vloete in Zee
te steken. Den President van Venetien verstaen hebbende het voor-
nemen van den Sultan, beslyt den vyand tegen-weir te bieden, en den Room-
schen Keyzer te verzoeken tot onderfland.

I. VERTOOG.

DE TURCKSCHE VLOT DOOR-KRUYST DEN BRACKEN OCEAEN,
TOT SCHROOM VAN'T CHRISTEN VOLK, EN DEN VENETIAEN.

Den landine der Turken in Moris veroorzakt den President veel droef-
heyd, die vermeerderd door het vernae van Pisan, als ook door eenen
brief van den Viceroy Schuylenborg; dog verminderd door den beloofden onder-
stand van den Keyzer. Den Roomschen Vorst sijn voor-nemen geuyt hebbende
aen de Princen van sijn Ryk, aen-moedigt de zelve tot den Stryd om de vreed-
heyd van den hoog-moedigen Sultan te stuten; waer voor is aengetelt den
vroemen Prins Eugelen als Opper-bevelhebber.

II. VERTOOG.

EUGEN MET 'SKEYZERS LUK VERSTERCKT, ALS EENEN HELD
TRECKT MET SYN HEYR, ZIET, CORAGIEUS IN'T VELD.

DE Turken genadert zynde, beslyuten post te vatten by de Stad Peterr-
waradyn; den Visier drygt het Christendom te vernietigen, wiens Vrouw
beveest is voor den aenstaenden Stryd. Prins Eugelen van de gefelentisse des
Turks Leger verwittigt zynde, beveest den Graef Breuner met enige Troupen
derwaen te wenden, die onlukkig word gevangen. De Graven Palfy, en
Mercy beslyuten dezen voorval aen Prins Eugenus kenbaer te maeken. Den
gevangen Breuner verschynt voor den Visier, die hem dreygt met de Dood,
en doet hem in de Gevangenis stellen.

Toneelgezelschap te Haaltert – 1767

Dank zij Patrick Van de Velde (vriend en sympathisant van onze vereniging) kregen wij een uniek pamflet onder ogen. Het is een aankondiging van de opvoering van een toneelstuk door 'ieverige liefhebbers der parochie van Haeltert, Lande van Rotselaere in den Lande van Aelst' in 1767.

Het is het verhaal van de Roomse keizer Karel VI, die het leger overwon van Achmet, derde keizer van Turkije, dank zij 'den onoverwinnelyken held Prins Eugenius Van Sovoyen'. Het werd opgedragen aan 'd'Eedele Heeren van den Lande ende Heerlykhede van Rotselaere', t.t.z.: de pastoor, de onderpastoor, de baillieu, de griffier, de meyer, de burgemeester en schepenen van de parochies Haaltert en Kerksken en de notabelen van de beide parochies.

Het toneelstuk werd gedurende zes dagen opgevoerd, wat toch moet wijzen op een ruime belangstelling van de dorpelingen.

Het pamflet werd gedrukt in Aalst bij Judocus L. D'Herdt, boekdrukker-boekverkoper (1). Op de volgende drie bladzijden (zie foto) staat een korte inhoud van het verhaal met na elke samenvatting een 'vertoog' bestaande uit twee verzen.

Het merkwaardige is dat in al de verzen telkenmale het jaartal 1767 in Romeinse cijfers (2) verwerkt is!

II DEEL.

Brauner in de Gevangenis beklagt syn ongelukkig lot. Eenige Turkſche Princen verſtaen hebbende dat het Chriſten Leger nadert, gaen 'tzelve aen den *Viſier* kenbaar maeken; terwyl moedigt Prins *Eugenius* de Chriſtene Princen tot den Stryd, die hem getrouwigheyt beloven, waer naer hy gebied hun van alles te voorzien tot den aenſtaenden ſlag: den Prins verzoekt van Godt den Zegen over ſyne Wapenen. Den *Viſier* verneemt de aen-komſte der Chriſtinen neemt af-ſcheyd van ſyne Vrouw, de welke met vreeze bevangen, naer eene omhelzinge vertrekt. Eenen Page brengt tydinge dat de Legers aen 'deen zyd reeds hand-gemeen zyn, het welk den *Viſier* verachtelyk werporp.

III. VERTOOG.

't**BL**oED-zUCHtIG tURCKs GEBROED rIEST nU HET HAESE-PAD
ALS NAER DRy REYs DEN sLAG Is VREEDLYCK AEN-GEVAT.

De *Viſiers* Vrouw beweenende de dood van haeren man, word geraeden te vluchten. Prins *Eugenius* verovert hebbende het Slag-veld, ſweert de dood van den Graef *Brauner* te vreten. *Palfy* en *Mercy*, de *Viſiers* Vrouw gevangen hebbende, word door Prins *Eugenius* naer *Weenen* gezonden, en belaft de vluchtige te achtervolgen. Den Graef *Palfy* ziende de lafheyd der Turken, verzoekt aen Prins *Eugenius* de Stad *Temeſwar* te beſormen, die 'het zelve toefnaet.

IV. VERTOOG.

DEN TURK GENOOTZAECKT IS, NŪ sCHIER ALS oVERMANT,
TE LEVREN tEMEsWAR AEN oOSTEN-RYCK: ó sCHAND!

Den Roomschen Keyzer vernomen hebbende de nederlage der Turken bedankt Prins *Eugenius*, en all' de Helden over hunne dapperheyd; waerom den Keyzer gebied in alle de Steden van ſyn Land Godt te bedanken, en de Verwinnaers te vereeren met alle teekenen van vreugd.

VERRYKT DEN VORST eUGEEN MET EEN sCHOON LOF-BALLET,
DE oORDEELDE DEN sTRYD HEEFT tURCKsCHE HEYR VERPLET.

III DEEL.

Den Sultan vergramt om deze nederlage, berispt ſyne Onderzaeten over hunne lafhertigheyt, en doet den Admiral door het ſweerd paſſeren. Voords gebied hy alles veerdig te maeken tegen den aenſtaenden Veld-tocht. Den Zegen-praelenden Keyzer beſluit van gelyken den Oorlog te vervoorderen; waerom hy aen *Eugenius* een Crucifix vereert, den welken naer dat hy het zelve aenbeden heeft, trekt wederom te Velde. *Eugenius* in 't Leger gekomen zynde, moedigt ſyn Volk, en gebied (naer de by-komſte van twee Beyerſche Princen) den *Donauw* over te trekken. Den *Seraskier* van *Belgrado* verwondert, dat goene van ſyn' uyt-gezonden hem komen waerſchouwen de geſtelte-niſſe van de Chriſtinen die reeds de Stad naderen, en berennen. Den tweeden *Baſſe* (nu *Viſier*) beſluit de Chriſtinen aen-te-vallen; dog vruchteloos. Prins *Eugenius* gebied den vyand ſlag te leveren, het gone den *Viſier* verſtaende, wilt zig begraven in het gezicht van de Stad; maer word van de Chriſtinen over-rompelt.

V. VERTOOG.

DEN TURK DIE LIGT GEVELT: sCHENKT DAN eUGEEN TOT LOON
VOOR ALL' sYN VROóME DAEN EEN ONVERLENSTE CROON.

Pziende van ontzet beraed de Stad by Capitulaie over te geven, het welk beoogt word in het

VI. VERTOOG.

ZIET HIER BELGRAD' BEZUERT oOCK 'tLOT ALS tEMEsWAR,
ALL' tWAPEN-tUYG TOT PRONCK DER ROOMsCHE ZEGE-KAR.

Den Roomschen Keyzer verhyd zynde van deze overwinninge, bedankt Prins *Eugenius*, en all' de Duyſche Helden voor hunne manhaftige Daeden.

AChMET IS NŪ VERNIELT; eUGEEN DEN LOF BEHAELT,
WAER oVER oOSTEN-RYCK MET RECHT DAN ZEGE-PRAELT.

BALLET.

KLUCHTE.

ELK UW' GEWISS' NIET VEEL BETROUWT,
EER 'TU MET RECHT DAER-NAER BEROUWT.

Eerste deel.

- Een Turkse sultan verklaart de oorlog aan de Venetianen.

De tUrksChe Vloot DoorkrUYst Den brakken oCeaan

$(D+U+C+V+L+D+U+Y+D+C = 500+5+100+5+50+500+5+2+500+100 = 1767)$.

tot sChroom Van 't ChrIsten VoLk en Den VenetIaan

$(C+M+V+C+I+V+L+D+V+I = 100+1000+5+100+50+500+100 = 1767)$

- De president van Venetië stelt Prins Eugene van Savoy aan als opperbevelhebber.

eUgeen Met 's keYzers Luk VersterCkt, aLs eenen He(LD) = 1767

treCkt Met sYnen heYr, zIet, CoragIeUs In't VeLD = 1767

Tweede deel.

- De Turkse Prinsen zien dat het Christen leger nadert, aangemoedigd door Prins Eugene. De Prins neemt 'afſcheid van ſyne vrouwe, de welke met vreeze bevangen, naer eene omhelzinge vertrekt.

't bLoeDzUCHtIG tURCKs gebroed kIest nU het haesepaD = 1767

aLs naer Dry reYs Den sLag Is VreEDLYCK aengeVat = 1767

- Prins Eugeen verovert het slaveld en bezweert de dood van Graaf Breuner te wreken.

Hij bestormt de Turkse stad Temeswar.

Den tUrK genootzaeCt Is, nU sChier aLs oVerMant = 1767

te LeVren teMesWar aen oostenrYck: o sChanD! = 1767

- De Roomse keizer dankt Prins Eugeen en al de helden voor hun dapperheid en gebiedt aan alle steden God te danken en 'te vereeren met alle teekenen van vreugd'.

VerrYkt Den Vorst eUgeen Met een sChoon LofbaLLet = 1767

Derde deel.

- De sultan is woest om de nederlaag en berispt zijn onderdanen voor hun lafhartigheid. De stad wordt door de Christenen ingenomen.

Den tUrK Die Ligt geVeLt: sChenkt Dan eUgeen tot Loon = 1767

Voor aLL' sYn VrooMe Daen een onVersLenste Croon = 1767

- De Turkse heer geeft zich over.

zIet hIer beLgraD' bezUert ooCk 't Lot aLs teMesWar = 1767

aL't WapentUYg tot pronCk Der rooMsChe zegekar = 1767

-De Roomse keizer is verheugd en dankt 'all' de Duytshe helden voor hunne manhaftige daeden'.

Achmet Is nU VernIeLt, eUgeen Den Lof behaeLt = 1767

Waer oVer oostenrYck Met erCht Dan zegepraeLt = 1767

Ballet – Kluchte

eLK UW geWISS nIet VeeL betrouWt = 1767

eer 't U Met reCht Daernaer beroUWt = 1767.

Willy De Loose

1- Drukkerij De Herdt, gesitueerd in de Lange Zoutstraat was actief in het midden van de 18e eeuw. Hij werd ook aangesteld als officiële drukker van het Landscollege van het toenmalige Land van Aalst (Bron: Anoniem, Aalsterse drukkers na Dirk Martens, Flanders printing Aalst, technologie van de grafische nijverheid, 1984)

2- I=1, Y=2, V=5, W=10, X=10, L=50, C=100, H=100, D=500, M=1000

Met de wijsheid van nu met de bril van toen

Luc Pots vond het absoluut nodig, nu de laatste getuigen van de Tweede Wereldoorlog steeds kleiner in aantal worden om de oorlogsverhalen van de mensen uit hun dorp te bewaren voor de volgende generaties dit te vereeuwigen in een publicatie.

Het boek is het resultaat van het moeizaam in elkaar passen van tijdens zijn zoektocht teruggevonden feiten en feitjes.

"ATOM '40-'45 Denderhoutem - Tussen wit, zwart en grijs"

Hij onderzocht de leefomstandigheden van "de meesjken van Atom" en stuitte op allerlei verschillende motieven waarom de enen wel en de anderen niet colloboreerden. Zijn besluit is dat niet alles zomaar zwart-wit was maar meestal onopvallend grijs in een tijds kader waarin bepaalde keuzes werden gemaakt die achteraf fout bleken te zijn geweest. Vandaar dan ook de ondertitel van zijn boek "Tussen wit, zwart en grijs".

Het boek heeft helemaal niet de bedoeling oude wonden open te rijten of gemaakte keuzes te vergoelijken maar wel om er op een volwassen manier over na te denken.

Komen aan bod in het boek:

De mobilisatie - Angst: de Duitse inval 10 mei - De mannen van Atom en de Achiendaagse Veldtocht - De Krijgsgevangenen - De eerste bezettingsmaanden - Aanpassing, medewerking of collaboratie? - De rantsoenering - De zwarte markt - Het afgebrande "zegelkeskot" - De beginjaren van de bezetting - "Klein Duitsland" - Bezetting en collaboratie - De politieke, militaire en economische collaboratie - Weerstand en verzet - Atomse verhalen - De Bevrijding - Wat niet had mogen gebeuren... - De officiële repressie - d'Ollanders" in Atom - Liefde tijdens de oorlog - 1945: en zo duurt de oorlog voort... - Na de tweede wereldoorlog.

Het boek (224 blz – formaat din A4 - garenloos ingebonden - kaft 300 gr quadri glanzend geplastificeerd - binnenbladen zwart - kostprijs 20 €) zal in Atom worden voorgesteld op 8 mei 2020, de 75ste verjaardag van het officiële einde van de oorlog.

Wie vooraf intekent op het boek door overschrijving op rekening BE40 4395 0830 6163 van de Heemkundige Kring Haaltert met vermelding "ATOM '40-'45" + naam & adres" wordt uitgenodigd op de boekvoorstelling.

Het boek wordt gratis verdeeld in Haaltert + 4 € verzendingskosten buiten de gemeente.

De eventuele opbrengst van het boek gaat integraal naar het Wolof-project in Senegal van Pater Herman De Vriendt.

Kerksken

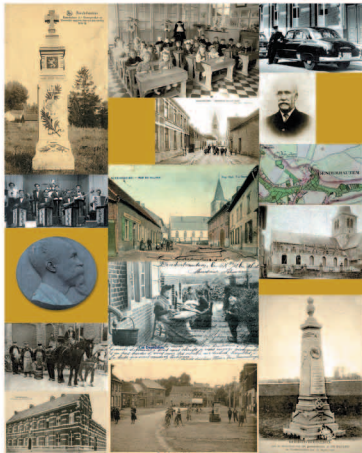
- Familie De Pauw-De Schrijver
ca. 1927
- Aanstelling onderpastoor
Van den Bossche, ca. 1935
- Pastoor Van Hoeymissen,
oprichter kantschool

- De fanfare in de Watervoor
- De Hollestraat
met H. Godelievekapel
- 1945, herinnering bezoek
veldmaarschalk Montgomery
- Détail Ferrariskaart, 1770
- Vredestoet, 1945

- Verbouwing parochiekerk, 1892
- Kerksken, Godelievedorp
- Sint Martinuskerk, 16e eeuw
- 1990, instorting toren en
gedeelte van het kerkschip

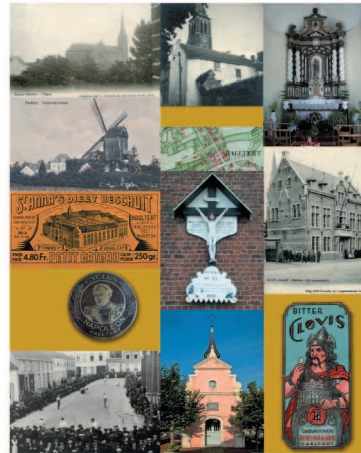
HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deelgemeenten

HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deelgemeenten

HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deelgemeenten

